

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра психології та соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Проректор ОНПУ

С. А. Нестеренко

«» _____ 2020 р.

ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

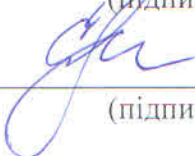
Спеціальність: 053 – Психологія

Освітня програма – Психологія

Одеса, 2020

Програму переддипломної практики склали доктор педагогічних наук, професор Корнєшук В. В., старший викладач кафедри психології та соціальної роботи Гордієнко І. О.

« 28 » серпня 2020 р.
(підпис)

« 28 » серпня 2020 р.
(підпис)

Програма переддипломної практики розглянута та затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Зав. кафедри ПСР В. В. Корнєшук

« 31 » серпня 2020 р. Голова методичної комісії ГФ Г. В. Місюн

« 31 » серпня 2020 р. Декан ГФ С. О. Колот

« 31 » серпня 2020 р. Начальник НМВ О. С. Савельєва

ВСТУП

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою їх професійної підготовки у ЗВО, яка дозволяє закріпити здатність здобувачів щодо застосування набутих професійних знань, умінь і навичок в реальних умовах професійної діяльності.

Специфіка професійної діяльності психолога зумовлює ґрунтовну практичну підготовку бакалаврів, яка відбувається як протягом оволодіння дисциплінами професійної підготовки так й в межах переддипломної практики. Проходження переддипломної практики є обов'язковим для кожного здобувача вищої освіти.

Основним документом, що забезпечує проведення переддипломної практики здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «психологія» є навчальна програма переддипломної практики, розроблена на підставі Положення «Про проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Одеському національному політехнічному університеті (див. <https://opu.ua/document/2304>).

Принципами організації переддипломної практики є такі: зв'язок з життям; відповідність змісту і організації вимогам, які пред'являються до фаху психолога; зв'язок зі змістом теоретичного матеріалу з різних навчальних дисциплін; комплексність, що передбачає реалізацію в процесі практики різноманітних функцій соціального працівника та ін.

Переддипломна практика проводиться з відривом від процесу аудиторного навчання і передбачає самостійну роботу здобувачів вищої освіти у організаціях психологічного профілю діяльності або установах, що мають у своєму складі психологічні підрозділи (наприклад, психологічні служби у дошкільних закладах, загальноосвітніх школах, коледжах, закладах вищої освіти, установах соціальної допомоги, HR- підрозділи та ін.), виконання різних професійних завдань, збір емпіричного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи тощо. У період переддипломної практики процес формування і закріплення професійних умінь та навичок відбувається більш інтенсивно завдяки умовам, які максимально наближені до майбутньої професійної діяльності, а також активному включенню здобувачів-практикантів у роботу установи – бази переддипломної практики як помічників психолога.

Особливістю переддипломної практики здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» є цілеспрямоване, поглиблене дослідження на практиці проблем надання психологічної допомоги, актуальних питань сучасної психологічної практики, застосування класичних та інноваційних методів психологічного консультування та психокорекції, методів психологічної діагностики, психологічних аспектів управління персоналом і соціального менеджменту тощо.

Теоретичною базою переддипломної практики є навчальний матеріал освітніх компонентів, визначених ОПП «Психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Кафедра психології та соціальної роботи має договірні відносини з такими установами, які можуть слугувати базами практики: Громадська організація «Асоціація професійних Консультантів і Супервізорів»; Одеський обласний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Одеської обласної державної адміністрації; Одеська міська благодійна організація допомоги дітям з синдромом Дауна «Сонячні діти»; Відокремлений Підрозділ Громадської організації «Асоціація ЛГБТ «Ліга» у м. Одеса; КУ «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей Одеської міської ради Одеської області»; Міжнародна благодійна організація Реабілітаційний центр «Сходи» м. Одеси; Громадська організація «Реабілітаційний центр Св. Павла»; Благодійний фонд «Жива Надія» м. Одеси; Одеський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (тепер Центр соціальних служб Одеської міської ради); Громадська організація родин дітей-інвалідів «Білий ангел»; Комунальна установа «Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Малиновського р-ну м. Одеси»; Громадська організація «Всеукраїнська спілка активного довголіття «ІТ-Бабусі».

Вибір певної установи як бази практики здійснюється здобувачем вищої освіти індивідуально, відповідно до обраної в межах кваліфікаційної роботи проблеми дослідження.

Зв'язки, що встановлюються і закріплюються в процесі практичної підготовки між установами – базами переддипломної практики і кафедрою психології та соціальної роботи, сприяють не тільки вдосконаленню навчальних планів, освітньо-професійних програм, а також програм переддипломної практики бакалаврів із психології, але й надають змогу цим установам ознайомитись з результатами сучасних наукових досліджень у галузі психології та впровадити новітні технології і методи психологічної допомоги.

Основними обов'язками здобувача вищої освіти під час переддипломної практики є:

- заздалегідь отримати документи, необхідні для проходження переддипломної практики;
- дотримуватись режиму роботи установи (організації) – бази практики та правил техніки безпеки;
- проявляти вихованість, ввічливість, дотримуватись культури спілкування, професійної поведінки та етики;
- сумлінно виконувати програму переддипломної практики та індивідуальні завдання, нести відповідальність за виконану роботу;
- подати у визначений термін керівнику практики: робочий щоденник; звіт про результати виконаних завдань за програмою практики; завірену та підписану керівництвом установи характеристику, складену за результатами проходження переддипломної практики і виконаної роботи.

Керівництво установи – бази практики створює здобувачам-практикантам такі умови:

- надає робоче місце;

- визначає відповідального – керівника практики (або кількох керівників) з числа найбільш досвідчених і компетентних працівників зі штату установи;
- надає практикантам можливість працювати під час практики в ролі дублера-фахівця (якщо дозволяють умови);
- здійснює допомогу у доборі необхідного (емпіричного) матеріалу для виконання завдань переддипломної практики;
- проводить інструктаж з охорони праці, техніки безпеки і внутрішнього розпорядку роботи установи;
- проводить заняття, екскурсії, що знайомлять практикантів з формами та методами надання психологічної допомоги.

Керівник практики від організації:

- здійснює контроль за дотриманням практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку установи та в разі його порушення приймає відповідні заходи;
- забезпечує професійне консультування практикантів, працює з групою, а також проводить індивідуальну роботу зі здобувачами вищої освіти;
- здійснює контроль за веденням щоденника, виконанням індивідуальних завдань, підготовку звіту про переддипломну практику;
- дає письмовий відгук про роботу здобувача під час переддипломної практики; оцінку керівника практики від установи є підставою для зарахування переддипломної практики.

Керівник практики з боку кафедри:

- контролює підготовленість установи – бази переддипломної практики;
- забезпечує здобувачів вищої освіти документами, необхідними для проходження переддипломної практики;
- повідомляє про умови звітності;
- консультує здобувачів щодо виконання програми переддипломної практики та оформлення її результатів;
- проводить інструктаж щодо мети і завдань переддипломної практики, техніки безпеки;
- здійснює загальне керівництво проведенням практики;
- здійснює контроль за дотриманням строків практики, її змістом і проходженням, оцінює результати переддипломної практики;
- забезпечує дотримання здобувачами трудової дисципліни і правил внутрішнього трудового розпорядку установи;
- забезпечує щоденниками практики;
- звітує на засіданні кафедри про результати переддипломної практики та приймає участь у комісії, що приймає залік з переддипломної практики.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою переддипломної практики здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» є оволодіння сучасними методами надання психологічної допомоги, закріплення професійних знань, умінь

і навичок в умовах реальної професійної діяльності, формування здатності до прийняття самостійних рішень в межах виконання професійних обов'язків, створення умов для професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Основними *завданнями* переддипломної практики є такі:

- загальне ознайомлення з діяльністю установи – бази переддипломної практики, специфіки клієнтів, напрямків та видів її діяльності, форм та методів надання психологічної допомоги;
- поглиблення та закріплення теоретичних та методичних знань з дисциплін циклу професійної підготовки;
- набування навичок самостійного проведення психологічного дослідження або вмінь здійснювати процедури психокорекції та психологічного консультування;
- вивчення додаткової науково-методичної літератури з теми кваліфікаційної роботи;
- виконання завдань переддипломної практики;
- збір емпіричного матеріалу, необхідного для виконання кваліфікаційної роботи.

Для вирішення означених завдань здобувачі повинні *знати*:

- основні форми та методи надання психологічної допомоги;
- етичні стандарти професійної діяльності психолога при вирішенні професійних завдань;
- методи збору та системного аналізу інформації, методологію проведення прикладних та наукових психологічних досліджень;
- закони та методи міжособистісної і ділової комунікації.

В процесі виконання завдань переддипломної практики здобувач вищої освіти має оволодіти *вміннями*:

- чітко визначати сутність проблеми клієнта, виробляти відповідний план надання психологічної допомоги, забезпечувати практичну реалізацію плану, давати правильну оцінку результатам виконаної роботи (визначення рівня вирішення проблеми і успішності втручання психолога);
- надавати психологічну характеристику особистості, інтерпретувати психологічний стан; володіти прийомами психодіагностики, психологічного консультування, соціально-психологічної корекції;
- формувати і підтримувати професійні відносини, спрямованні на надання психологічної допомоги;
- дотримуватися норм професійної етики;
- здійснювати психологічний аналіз групових процесів;
- вербально та письмово репрезентувати результати власних психологічних і соціально-психологічних досліджень, формулювати аргументовані висновки;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології, сучасні засоби збору та аналізу інформації для вирішення професійних завдань.

1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

В процесі переддипломної практики у здобувачів вищої освіти формуються такі *компетентності та результати навчання*:

Табл. 1

Компетентності та відповідні їм результати навчання	
компетентності	результати навчання
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	РН2.(К) Навички вербального та письмового репрезентування практичних розробок. РН3.(У) Уміти використовувати знання методів обробки інформації та комунікаційних технологій при вирішенні професійних завдань (управління інформацією). РН5.(У) Уміти використовувати результати проведеного аналізу для синтезування отриманої інформації. РН7.(К) Мати навички взаємодії із іншими людьми, уміння роботи в групах. РН10.(АВ) Здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку. РН18.(АВ) Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога при вирішенні навчально-професійних завдань. РН20.(У) Вміти здійснювати аналіз групових процесів. РН21.(У) Вміти здійснювати аналіз соціально-психологічних проблем особистості. РН22.(У) Критично оцінювати результати психологічних і соціально-психологічних досліджень, формулювати аргументовані висновки. РН23.(У) Самостійно обирати та застосовувати психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження. РН27.(З) Визначати норму та патологію психічного і соціального функціонування індивіда, аналізувати причини їх виникнення. РН30.(У) Складати програму соціально-психологічного дослідження соціальних груп.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Організація і керівництво

Офіційною основою для проведення переддипломної практики здобувачів є договір між кафедрою/ЗВО і установою (базою практики).

Здобувачі вищої освіти направляються на переддипломну практику у встановлені строки на відповідні бази практики, згідно зі спеціальним наказом по ОНПУ, попередньо погодженим із керівниками установ – баз практики. Переддипломною практикою бакалаврів керують представники від бази практики та кафедри психології та соціальної роботи ОНПУ.

Під час переддипломної практики здобувачі зобов'язані виконувати програму практики, передбачені індивідуальні завдання, вести щоденник, підготувати звіт.

3.2. Заняття і екскурсії під час практики

Для успішного виконання програми переддипломної практики керівництво організації проводить зі здобувачами заняття у формі лекцій, бесід, екскурсій. Ці заняття спрямовані на знайомство практикантів з напрямками надання психологічної допомоги і організації роботи в психологічних службах. Тематика і план лекцій, бесід складаються керівниками практики від організації і доводяться до здобувачів в перший тиждень практики. Таких занять повинно бути не більше 4-5 (по 1,5-2 години). Для проведення таких занять залучаються кваліфіковані працівники від бази практики.

З метою отримання здобувачами найкращих уявлень про базу практики, розширення їхнього світогляду, ерудованості керівництво установи може запропонувати практикантам декілька екскурсій.

Екскурсії припускають відвідування відділів і підрозділів установи, певних заходів, спрямованих на організацію та надання психологічної допомоги з метою вивчення специфіки роботи психологічної служби.

3.3. Навчальні посібники і виробничі матеріали

Під час переддипломної практики і написання звіту необхідно використовувати літературу за фахом, нормативні документи та інші методичні матеріали залежно від завдань практики.

До таких джерел відносяться:

- статут установи;
- нормативно-правові акти, що регулюють її діяльність;
- методичні вказівки щодо впровадження форм і методів роботи, наявних в установі;
- програми групової роботи, психологічної корекції та супроводу, що впроваджені установою (базою переддипломної практики).

Крім літератури і матеріалів за фахом, запропонованих базою практики, здобувач може вивчити і використати в звіті додаткові джерела: положення, інструкції, статті в наукових журналах та інших виданнях.

3.4. Літературні джерела

1. Освітньо-професійна програма з спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – Режим доступу: https://opu.ua/sites/default/files/files/opscans/053-2_2018_psychologiya.pdf
2. Положення про проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти Одеському національному політехнічному університеті. С.О.Колот, Г.В.Місюн, А.О.Ніколенко, Л.В.Іванченко, О. С. Савельєва, А.В.Торопенко, І.А.Ярова. Одеса: ОНПУ, 2019. – 11с. – Режим доступу: <https://opu.ua/document/2304>
3. Гузенко В. А., Тодорцева Ю. В. Психологічна діагностика. Навчально-методичний посібник / В. А. Гузенко, Ю. В. Тодорцева. – Одеса, 2018. – 268 с.
4. Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150 с.
5. Максименко С. Д. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус): навч. посібн. / С. Д. Максименко, Є. Л. Носенко. – К.: МАУП, 2002. – 128 с.
6. Основи психотерапії: навч. посібник / за ред. К. В. Седих, О. О. Фільц. – К.: Академвидав, 2016. – 192 с.

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Завдання переддипломної практики зумовлені завданнями кваліфікаційної роботи бакалавра. Вони надаються здобувачу науковим керівником кваліфікаційної роботи. Індивідуальні завдання, їх зміст уточнюються науковим керівником в перший тиждень переддипломної практики. Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно, під керівництвом наукового керівника, керівників практики від організації, науковою літературою і документацією бази практики. Матеріали індивідуального завдання оформляються окремим розділом звіту практики.

5. ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПЕРЕДДИПЛОМНУ ПРАКТИКУ

Заключним документом переддипломної практики є звіт, підготовлений здобувачем за програмою практики. Звіти з практики разом зі щоденниками (повністю оформленими) подаються на кафедру. Звіти складаються з урахуванням вимог ЄСКД.

Звіт обсягом 10-15 сторінок друкованого тексту повинен повністю відповідати програмі практики і включати матеріали по виконанню її завдань.

Звіти повинні мати таку структуру:

- титульний аркуш (підписується керівниками практики від установи і кафедри, засвідчується печаткою установи);
- зміст;
- вступ;
- безпосередньо звіт (оформляється відповідно запланованих індивідуальних завдань);
- оцінка набутого досвіду та можливі пропозиції щодо поліпшення організації діяльності даної установи;
- висновки;
- перелік використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Звіт друкується на комп'ютері на аркушах формату А4. Для друку використовується шрифт Times New Roman, 14 пт., міжрядковий інтервал 1,5. Поля: зліва – 25 мм, справа – 10 мм, зверху і знизу – по 20 мм. Звіт подається на кафедру в зшитому вигляді.

По завершенні переддипломної практики здобувачі вищої освіти захищають підготовлені звіти (з оцінкою їх якості) на спеціальних комісіях, до складу яких входять керівники практики від установи, кафедри, а також провідні спеціалісти установи.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критеріями оцінювання переддипломної практики виступають: ступінь виконання здобувачами завдань переддипломної практики; якість теоретичних знань здобувачів, проявлених під час переддипломної практики та їх відображення у звітній документації; рівень сформованості у здобувачів компетентностей та відповідних їм результатів навчання в процесі практичної підготовки. Шкалу оцінювання надано у таблиці 2.

Здобувач допускається до складання диференційованого заліку з переддипломної практики у разі виконання програми практики в повному обсязі.

Оцінка «*відмінно*» виставляється тоді, коли всі завдання переддипломної практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння здобувача застосовувати і творчо використовувати набуті теоретичні знання, пов'язані зокрема з виконанням дослідницької або прикладної діяльності. Продемонстровано активність та ініціативність у виконанні запланованих завдань та взаємодії з керівництвом, співробітниками та відвідувачами установи. Звіт, який містить усі структурні елементи, подано у встановлений термін. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики, наявна характеристика, підписи керівника від бази та університету, завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «*відмінно*».

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		іспит
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

Оцінка «*дуже добре*» виставляється, якщо завдання переддипломної практики виконано правильно, але не в повному обсязі. Виявлено вміння здобувача застосовувати теоретичні знання, пов'язані зокрема з виконанням дослідницької або прикладної діяльності. Продemonстровано активність та ініціативність у виконанні завдань практики та взаємодії з керівництвом, співробітниками та відвідувачами установи. Звіт, який містить усі структурні елементи, подано у встановлений термін. У щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики, наявна характеристика, підписи керівника від бази та університету, завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «дуже добре».

Оцінка «*добре*» виставляється тоді, коли завдання переддипломної практики виконано, але в неповному обсязі або з незначними помилками. Виявлено вміння застосовувати теоретичні знання, пов'язані зокрема з виконанням дослідницької або прикладної діяльності. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики, наявна характеристика, підписи керівника від бази та університету, завірені печаткою. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від бази – «добре».

Оцінка «*задовільно*» виставляється, якщо завдання переддипломної практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Виявлялися проблеми у взаємодії з керівництвом, співробітниками або відвідувачами установи. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками. Щоденник оформлено неповністю. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «*достатньо*» виставляється тоді, коли не всі завдання виконано, або всі вони містять помилки або неточності. Документацію оформлено неповно, з помилками. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику від бази – «задовільно».

Оцінка «*незадовільно*» виставляється, якщо завдання переддипломної практики не виконано. Виявлено проблеми налагодження контактів з керівництвом установи або її співробітниками та клієнтами. Не сформовано навички для здійснення дослідницької або прикладної діяльності. Звітну документацію оформлено з помилками. Щоденник практики і характеристика-відгук відсутні.

7. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ ЗВІТІВ

Захист звітів з переддипломної практики відбувається на кафедрі після завершення практики за участю наукового керівника бакалаврської випускної роботи та керівників переддипломної практики від кафедри. Оцінки здобувачів з переддипломної практики заносяться до екзаменаційних відомостей.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики і одержали негативні відгуки з бази практики або негативні оцінки при захисті звіту, відраховуються із ЗВО.

Після захисту звітів аналізуються результати практики в цілому і за окремим базами, визначається якість виконання окремих завдань, проводиться анкетування здобувачів щодо їх задоволеності організацією та результатами переддипломної практики.